

կով լեցուն հորի մը մէջ փորձել: Օրինակի համար, խնդրէ որ սնդիկը ցուցընեն քեզի, որ հալած արծաթի նման է ու միշտ շարժուն. և շատ տուններու մէջ ալ կը գտնուի: Մնդիկը 13 ու կէս անգամ աւելի կը կշռէ քան զլուրը. ուստի մեր հաշուին համեմատ ալ 13 ու կէս անգամ անկէ աւելի նուազ հարկաւոր է որ մեր պզտի միջինները զուսպ բռնէ: Այս բանիս հետեանքն ալ չի կրընար առջինէն տարբեր ըլլալ, և տեսնես պիտի որ սնդիկին սինակը կանկ կ'առնու երբ այն նուիրական 1 հազարաւորամ 33 կրամ առ քառակուսի հարիւրորդամեզր ծանրութիւնը հասնի, որ է ըսել 76 հարիւրորդամեզր բարձրութեամբ:

Ասոր հակառակ եթեր առ Գիտեսինչ բան է, այն հեղանիւթն է որ անկ սաստիկ հոտ ունի, որ երբ ամի մէջ դնէ մէկը՝ պաղ կը զգայ, և մարեւիք զգացող մարդկանց հոտուըտալ կուտան: Եթերը ջրէն քառորդ մը պակաս կը կշռէ: Եթերի ջրհորի մը մէջ ուրեմն անշուշտ տարբեր բան մը տեսնաս պիտի, և սինակը, առանց սպասելու, 42 ոտքի բարձրութեամբ ելլէ պիտի, ճշդիւ այն կէտը՝ ուր ինքն ալ ուրիշներուն պէս, 1 հազարաւորամ 33 կրամ առ քառակուսի հարիւրորդամեզր կշռէ պիտի: Կարելի է որ նուազագոյն չափով օդուն տեղը գրաւէ:

Ուրեմն կամ այս է ճշդիւ օդուն ուժին չափը, կամ մեր կշիռները խաբեբայ են: Կը շարունակուի:

ԼԱՎԱԼԷԴ ՄԱՐԳԻԶԸ

Կարողոս Յովհաննէս Մարիա Ֆելիչէ Լավալէդ մարդիկը, Ուազի գաւառին Սանի քաղաքը ծնած է 1806ին, յունվարի 25ին, և Լուի-Ֆիլիբին թագաւորութեան ժամանակը սկսած է իր քաղաքավարչական ընթացքը: 1837ին Սգոլդովի դեսպանատան քարտուղար էր, ուսկից իբր գործակատար անցաւ ի Պարսկաստան: Քիչ ատենէ ետքը

Լուդովիկոս Փիլիպպոս զինքը ետ կանչելով մասնաւոր յանձնարարութեամբ մը Անգղիոյ արքունեաց սենեակը ղըրկեց: 1843ին Եգիպտոսի փոխարքային քով դեսպանատան առաջին քարտուղար անուանեցաւ, ընդհանրական հիւպատ, և Գաղղիոյ քաղաքական հոգաբարձու: Այլ շատ չուշացաւ նոյն պաշտօնին մէջ, քիչ ատենէ նորէն Գաղղիա դարձաւ, ուր շատ չմնաց. որովհետեւ 1845ին նոյեմբեր ամսուն մէջ արտաքին գործոց պաշտօնեայն, փափուկ և կարևոր գործ մը յանձնելով իրեն, ղրկեց զինքը առ Իպրահիմ փաշա: 1846ին իբր հրամանակալ պաշտօնեայ ղրկուեցաւ Ասիա-Քասէլի արքունիքը, գրեթէ նոյն ատենները երեսփոխան ընտրուեցաւ Պէրժըրաքի ժողովարանէն:

Ասիա-Քասէլի արքունիքը մինչև 1849 տարին կեցաւ: 1851ին նորէն արևելք ղրկուեցաւ իբր արտաքոյ կարգի պատուիրակ և հրամանակալ պաշտօնեայ առ բարձրագոյն Գուռն. ուր մինչև 1853 մնաց պաշտօնին մէջ, ի մեծ գոհութիւն Գաղղիոյ տէրութեան:

1853ին յունիս 23ին Լավալէդ մարդիկը ծերակուտի անդամանուանեցաւ: Սակայն ծերակուտին ատենը իրեն երկայն հանգստեան տեղի մը չեղաւ. վասն զի քիչ ատենէ ետքը նորէն ամենակարևոր և շատ դժուարին գործեր յանձնուեցան իրեն: 1861ին մայիսի 21ին ծանր խնդիրներու պատճառաւ նորէն Կոստանդնուպօլիս ղրկուեցաւ և ապա նոյն տարւոյն վերջերը Հռովմէ դեսպան դնաց, ուրիշ ոչ նուազ ծանր և դժուարին գործի մը համար: Այս նուիրակութեանս մէջ Լավալէդ՝ Կրամոնի դքսին կը յաջորդէր, և նոյն պաշտօնին մէջ շարունակեց մինչև որ թուվրնէլ եղաւ արտաքին գործոց պաշտօնեայ: Սակայն չկրցաւ սիրելի ըլլալ Հռովմայ արքունեաց, որ չէր ուզեր ունկնդիր ըլլալ անոր խորհրդոց իր քաղաքավարչութեանը մէջ արդի քաղաքականութիւն հորաձեւութիւններ մտցընելու. որով միշտ պախարակելով զնոյն

ԼԱՎԱՆԻՆ ԿԱՐԳԻՉԸ

աւերութիւնը Գաղղիոյ վարչութեանը առջին, շատ ախորժելի անցաւ նոյն արքունեաց անոր ետ կանչուիլը :

Նարոյէոն կայսր 1865ին մարտի 20ին հրովարտակով մը ներքին գործոց պաշտօնեայ անուանեց զինքը Պարոն Պու. տէի տեղ : 1866 տարւոյն սեպտեմբերի 16ին, լավալէդ՝ իբր ներքին գործոց պաշտօնեայ, այն հռչակաւոր շրջաբերականը հանեց, որով Գաղղիոյ նոր վարչութեան եղանակ մը կը խոստանար : Տրուէն տը լուի ելած էր պաշտօնէն, և Մուդիէ մարզիզը դեռ ևս չէր ձեռնարկած նոյն պաշտաման, այլ լաւալէդ մարզիզը առժամանակեայ կը վարէր զնոյնը : Գաղղիոյ ոգիքը կը բորբոքէին Բրուսիոյ ըրած յաղթութեանցը վրայ, և այն ատեն եղաւ որ լավալէդ, իբր արտաքին գործոց առժամանակեայ պաշտօնեայ, յայտնեց նոյն շրջաբերականին միջոցաւ, որ մեծցած ընդարձակութեամբ Բրուսիան, ազատած ըլլալով յամենայն կապէ ընդ Աւստրիոյ և ընդ Ռուսիոյ, Գերմանիոյ անկախութիւնը կ'ապահովցնէր, և Գաղղիոյ ամենեւին վտանգ մը չէր սպառնար : Նա մանաւանդ բուն ինքն Գաղղիա, իր հրաշարի միութեան և անջնջելի ազգայնութեան վրայ պարծեցած՝ չէր կրնար չար աչքով նայիլ և թշնամանել այն միութեան գործը որ Գերմանիոյ մէջ կը յառաջադիւմէր, և չէր ուզեր թշուառ նախանձու զոհ ընել այն ազգայնութեան սկրուները որոնց ինքը ներկայացուցիչ է և պաշտպան ամեն ազգաց առջին : Գլխաւորապէս նոյն շրջաբերականին մէջ հետեւալ իմաստը նշանաւոր էր . « Անընկճելի բանութիւն մը ժողովուրդները մեծ խմբերու միութեան կը մղէ, մէկգի թողլով պզտի տէրութիւնները : Արդեօք մենք ցաւելո՞ւ ենք ատոր համար » : Այս խօսքը Գաղղիոյ պաշտօնէէ մը զուրցուելով, անտարակոյս 1866ին, Սաաութայէն ետքը, մեծ կարևորութիւն մը ունէր :

Հիմա որ կը զրենք այս համառօտ տեղեկութիւնը՝ լավալէդ դեսպան է 'ի Լանտոն :

ՊՐԱՀՄԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԸ

(Տես երես 270)

Թողլով ջինաց երկնային թագաւորութիւնը, Պրահմանը դիտաւորութիւն ունէր ցամաքէն դէպ 'ի արևմտեան տէրութեանց մէջ մտնալու : այն պատճառաւ կարաւանի մը հետ միացաւ, որ թաթարստանէն անցնելով Եւրոպա պիտի դար այն անհատնում բացավայրնեւրուն վրայէն՝ որը շատ անգամ աշխարհակալներ տուած են ջինաստանի, Ռուսաստանի ալ՝ վտանգաւոր դրացիներ : Յետ անցնելու այն աւերեալ պարիսպը զոր ջինները տաւս հազար տապարիզաց որմ կը կոչեն, և շատ ամիսներ ճամբայ ընելէն վերջը, մտաւ ընդարձակ դաշտերու մէջ՝ որը արեւելեան աշխարհը Ռուսիոյ հարուստ կալուածներէն կը բաժնեն : Այս դժուարին ճամբորդութեանը միջոց, թափառական ժողովուրդներով ծածկուած ամայի դաշտերուն մէջ բան մը ստուգելու առիթ ունեցաւ : այսինքն, չիկայ ժողովուրդ մը թէ և զրկուած աշխարհիս բարիքներէն, որ իր միութարութեանը համար մաս մը ընդունած չըլլայ այն երկնային գանձէն՝ զոր ինքն իսկ կը փնտռէր երկրիս բոլոր տարածութեանը մէջ : Թաթարներուն մէջ երեք չորս առածներ գտաւ և դրեց իր քաղուածոյ դրքին մէջ, զոր իմաստոքեան մատենան անուանած էր :

Հալմուք մը, որ իր վրանը ընդունեցաւ զինքը՝ ըսաւ իրեն . « Ամենէն վաւրքադարը այն է, ոչ ոք մարդս ամենեւին թարեկաւ չունի : Յիշէ որ դու անապատիս մէջ մէկ հատի հանդիպեցար, և մեր դաշտերը քեզի ոչ այնչափ տխուր պիտի երևան » : Յետոյ աւելցուց . « Մեր թափառական կեանքը կարելի է քեզի պարսաւելի երեցած ըլլայ, սակայն աղէկ խորհրդածելով պիտի տեսնաս որ ամեն մարդ չիկրնար նոյն կենաց ընթացքը ընդունիլ : և մտացի է քաղել որչափ կարելի է լաւագոյն օգուտը այն տեղոյն՝ ուր Աստուած զինքը դրած է : Սակայն բոլոր աշխարհս այս վրանին